

Arne Hendriks Beeld Martijn Gijsbertsen

Interview Arne Hendriks

Trouw

De wereld zou een stuk mooier zijn als de mens 50 centimeter groot was

Hoe zou de wereld eruit zien als de mens 50 centimeter was? Voor kunstenaar Arne Hendriks, zelf 1,95 meter, is het een bloedserieuze vraag. Hij wil ons verlangen naar krimp stimuleren.

[Iris Pronk](#) 21 oktober 2022

Arne Hendriks is 1,95 meter, een man van formaat. Al op de basisschool had hij een relatief lang lijf: “Ik stak boven iedereen uit en voelde me daar niet zo prettig bij. Ik was een beetje verlegen en wilde juist niet opvallen, me verstoppen op het schoolplein.”

Klein wilde hij zijn, maar dat ging natuurlijk niet – de groei van een gezonde jongen in welvarend Nederland laat zich niet zomaar beteugelen. Laat staan dat het jonge lijf wil krimpen.

Toch is dat wat kunstenaar Hendriks in zekere zin nog altijd ambieert met zijn artistieke onderzoeksproject *The Incredible Shrinking Man*, de ongelooflijk krimpende man. Al vijftien jaar zoekt hij naar antwoorden op de vraag: hoe kan de mens minder ruimte innemen?

In een klap is de woningnood weg

Als symbool koos Hendriks een minimens van 50 centimeter: “Dat is de lengte van een gemiddelde baby, dan weet je dat alles erin past”, legt hij uit. De komende weken vertelt hij

over zijn krimpvisioen in theaters in het land, in een voorstelling met Isil Vos en Club Gewalt.

Daarin roept hij aansprekende beelden op. Van Madurodamachtige woonwijkjes: weg is in één klap de woningnood. Van ecologische babyvoetafdrukjes: lang leve de planeet. En van één gewone pompoen uit de supermarkt, waarvan tientallen minigezinnetsjes zouden kunnen eten. Dit soort aanstekelijke fantasieën wisselt hij af met concrete onderzoeken naar hoe we met onze bestaande lengte toch kleiner kunnen leven.

Want dat is Hendriks' doel: onderzoeken hoe we kunnen *willen* krimpen. Dus hoe we het idee van 'minder' kunnen omarmen en daadwerkelijk gaan nastreven. Tegen de trend in, want die is nog altijd gericht op méér, méér, méér. Ook al weten we dat grondstoffen opraken, het milieu is vervuild, ook al kunnen we met onze ratio beredeneren dat de grens al lang en breed is overschreden: groei is wat we willen. Groei is de norm.

Een bloedserieuze ondertoon

In zijn project neemt Hendriks, die van huis uit kunsthistoricus is, steeds weer andere aspecten van de collectieve groeiverslaving onder de loep. Moet hij opboksen tegen ongelooft, telkens als hij komt aanzetten met zijn visioen van de minimens?

“Ja, daar moet ik zelf ook nog steeds doorheen”, zegt de kunstenaar in zijn werkplaats, gevestigd in het Rotterdamse Depot van Boijmans. “Ik denk ook weleens: waarom heb ik niet 1,50 meter gekozen. Aan de andere kant: juist het ongelooflijke ontsluit de fantasie en de verbeelding.”

En die heeft Hendriks hard nodig in zijn project, dat speels klinkt, maar een bloedserieuze ondertoon heeft. Het is geen solistische onderneming, hij werkt samen met andere kunstenaars, ontwerpers, wetenschappers, economen en artsen.

Leren van een kankercel

“Ik ben nu bijvoorbeeld onderzoek aan het doen naar wat je van de kwaadaardige groei van kanker kan leren. Kanker heeft allerlei eigenschappen waardoor een tumor ongebreideld kan groeien, terwijl de omgeving van zo'n cel zegt: niet groeien! Een kankercel moet stopsignalen kunnen negeren, een andere energiehuishouding creëren, muteren.”

Kanker symboliseert onze obsessie met groei, zegt Hendriks. “En tegelijkertijd kijken kankerspecialisten voortdurend hoe ze die groei kunnen remmen. Daarom heb ik hen in gesprek laten gaan met economen, die groei van nature juist toejuichen en stimuleren.”

Zo'n verrassende combinatie levert prikkelende inzichten op. Zo vroeg de Utrechtse kankerspecialist Hans Clevers aan de economen: aan wie of wat vragen jullie eigenlijk of jullie ideeën over groei kloppen?

“Een kankeronderzoeker gaat altijd terug naar de cel”, zegt Hendriks. “Daaraan toetst hij zijn bevindingen. Maar waar gaat de econoom naartoe als hij weer een nieuw groeiverhaal vertelt? Waarop baseert hij zijn fantasieën en ideeën, wat is zijn ijkpunt? De bodemloze put van het verlangen naar meer?”

Zo bracht Hendriks in de afgelopen vijftien jaar veel uiteenlopende mensen bij elkaar. De verhalen die daaruit ontstonden, over tiny towns, basketbal, dwergen, kikkers en nog veel meer, zijn terug te vinden op de site van *The Incredible Shrinking Man*.

Maar Hendriks praat niet alleen, hij onderzoekt ook met zijn handen. In een samenwerking met de Rabobank Kunstcollectie zaagt hij momenteel een peperdure fauteuil in stukken. Het is een lederen loungestoel van ontwerpersechtpaar Charles en Ray Eames: topdesign uit 1956, nog altijd favoriet bij bankdirecteuren en andere welgestelden. Nieuw kost het ding minstens 7000 euro.

De loungestoel van Eames.

Toch moet de zaag erin, want net als de kankercel staat ook deze stoel volgens Hendriks symbool voor ons ongeremde verlangen naar alsmaar méér. De fabrikant heeft het klassieke model uit 1956 namelijk vergroot omdat de mens sindsdien aanzienlijk langer is geworden. De rugleuning, het zitkussen, de metalen poten: ze nemen tegenwoordig meer ruimte in dan een halve eeuw geleden.

En dat zit Hendriks dwars: “Want stel je voor dat alle stoelen ter wereld vergroot worden, omdat we met z'n allen blijven groeien. Hoeveel extra grondstoffen heb je dan nodig?” En: kunnen we ook nog terug naar minder? Met die vragen in zijn achterhoofd begon Hendriks de nieuwe, vergrote Eames-stoel te verkleinen tot het klassieke model uit de jaren vijftig.

Snel gaat dat niet, op de grond liggen allemaal losse onderdelen. “Ik heb eerst negen maanden zitten wachten, voordat ik eraan durfde te komen. Ook ik ben kennelijk gevoelig voor de betovering van zo’n stoel. Het is net alsof het onmogelijk is om er een zaag in te zetten, want de stoel is een statussymbool. Het is geen neutrale, onschuldige uitwas. De stoel geeft een signaal af over onze tijd.”

Uiteindelijk vond hij toch de moed om uit de metalen pootjes een stukje te verwijderen. De twee overgebleven delen heeft hij weer aan elkaar gelast tot een iets kleiner pootje. Een dikke lasnaad is zichtbaar, als een vers litteken. “Wat ik hiervan leer, is: als je iets wil verkleinen, moet je toch ook weer materiaal toevoegen. Maar wat voor materiaal dan? Krimp laat kennelijk littekens achter. Wat zijn de lasnaden van krimp in onze maatschappij?”

Zo vertelt ook dit peperdure stuk design een verhaal over groei en krimp. Heeft Hendriks na vijftien jaar onderzoek bij zichzelf al een verlangen naar krimp aangeboord? Hoe heeft dit project zijn eigen leven met zijn vrouw en tweelingzoons beïnvloed?

Een kind in overvloed en het andere...

“Ik kreeg meteen al een tweeling, we hebben geen kleertjes kunnen doorgeven, we moesten meteen van alles twee sets”, zegt Hendriks lachend. “Ik heb weleens een experiment overwogen: één kind in overvloed laten opgroeien en het andere... ha, ha. Dat heb ik niet gedaan. Maar dat soort fantasieën kun je natuurlijk niet vermijden.”

“Dit project beïnvloedt mijn leven in heel veel opzichten. Ik zie het leven vooral als een oefening: minder willen, hoe doe je dat. Van nature ben ik sober, ik draag bijvoorbeeld altijd dezelfde kleren. En wij gebruiken thuis ook vaak een Japans gezegde: *hara hachi bu*. Dat betekent: voed jezelf tot je voor 80 procent vol zit. Hou dus een beetje ruimte.”

“Gisteren zei ik het nog. Een van de jongens had van de aardappels gesnoept die ik alvast voor het avondeten had bereid. Daardoor werd de verhouding tussen andijvie en aardappels in de stampot iets minder ideaal dan ik me had voorgesteld. Tsja, *hara hachi bu*.”

Maar Hendriks wil ervoor waken om zichzelf tot lichtend krimp-voorbeeld te bombarderen. “Want dan lijkt het alsof ik iets weet wat andere mensen niet weten. En dat is gewoon niet zo. Al die impulsen en het verlangen naar meer zijn mij niet vreemd. Waar ik naar zoek, is een verhaal dat mij steunt om niet eindeloos naar meer te verlangen.”

Krimpende man ontmoet Mini Miss

*Zie voor het project van Arne Hendriks the-incredible-shrinking-man.net. Samen met Club Gewalt maakt hij de voorstelling *The Incredible Shrinking Man meets Mini Miss Miraculous*. Met een muzikaal toekomstperspectief van Club Gewalt over een toekomstige mens die het verlangen naar minder al heeft omarmd. Première 21/10, voorstellingen t/m 22/11, zie shrinkingman.nl.*